

อิทธิพลของภาวะผู้นำร่วมและวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2

INFLUENCE OF COLLECTIVE LEADERSHIP AND COLLABORATIVE SCHOOL CULTURE AFFECTING TO TEACHER JOB PERFORMANCE OF THE BASIC EDUCATION INSTITUTIONS IN THE INSPECTION AREA 2

จันทร์เพ็ญ กลับดี<sup>1</sup>, มณฑป ไชยชิต<sup>2</sup>

Janpen Klabdee<sup>1</sup>, Moldhop Chaiyachit<sup>2</sup>

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์<sup>1,2</sup>

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 2) ศึกษาวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 3) สร้างรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ระหว่างภาวะผู้นำร่วม วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ และตัวแปรที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 ตัวอย่างเป็นข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในเขตตรวจราชการที่ 2 จำนวน 320 คน ในปีการศึกษา 2556 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์หอคงศ์ประกอบ และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 อยู่ในระดับมาก 2) ระดับวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 อยู่ในระดับมาก 3) รูปแบบผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 ได้รับอิทธิพลทางตรงจากภาวะผู้นำร่วม และวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ และได้รับอิทธิพลทางอ้อมจากภาวะผู้นำร่วม และวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำโดยผ่านสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Chi-Square = .956, df = .833, GFI = .970, AGFI = .950, CFI = 1.00, NFI = .990, RMSEA = .000, SRMR = .033) ความแปรปรวนของผลการปฏิบัติงานของครูอธิบายได้ด้วยตัวแปรที่อยู่ในรูปแบบร้อยละ 90

**คำสำคัญ:** ภาวะผู้นำร่วม, วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ, สิ่งทีมาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู และผลการปฏิบัติงานของครู

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study levels of collective leadership across the basic education institutions in the inspection area 2; 2) study levels of collaborative school culture across the basic education institutions in the inspection area 2; 3) design the causal relationship between collective leadership, collaborative school culture and antecedents of teacher performance that affected teacher job performance of the basic education institutions in the inspection area 2. The data were collected from a sample of 320 teacher of the basic education institution in the inspection area 2

during the 2013 academic year using a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were descriptive statistics, correlation coefficient analysis, factor analysis and structural equation model analysis.

The finding revealed that 1) levels of collective leadership across the basic education institutions in the inspection area 2 were high; 2) levels of collaborative school culture across the basic education institutions in the inspection area 2 were high; 3) model of teacher job performance across the basic education institutions in the inspection area 2 has direct effect of collective leadership and collaborative school culture and indirect effect of collective leadership and collaborative school culture through antecedents of teacher performance. This model is conformed to empirical data (Chi-Square = .956, df = .833, GFI = .970, AGFI = .950, CFI = 1.00, NFI = .990, RMSEA = .000, SRMR = .033). collective leadership, collaborative school culture and antecedents of teacher performance revealed 90 percent of the variance of teacher job performance.

**Keyword:** Collective Leadership, Collaborative School Culture, Antecedents of teacher performance and Teacher Job Performance

## บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อประเทศชาติ และการดำรงชีวิตของบุคคล บุคคลผู้มีความสำคัญในการจัดการศึกษาคือ ครู ดังพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ที่ทรงกล่าวไว้ว่า “การให้การศึกษานั้น กล่าวสั้นโดยความหมายรวบยอดได้แก่ การช่วยให้บุคคลค้นพบวิธีดำเนินชีวิตโดยทางที่ชอบ ไปสู่ความเจริญ และความสุจริต อติภาพของตน ผู้ที่มีหน้าที่ที่จะหาวิชาความรู้ และวิธีการครองชีวิตที่ดีมาให้ศิษย์ เพื่อให้ศิษย์สามารถเรียนรู้ได้ก้าวหน้า และดำเนินชีวิตต่อไปด้วยดีตามทำนองคลองธรรมจนบรรลุจุดหมาย และในการนี้ ผู้สอนจำต้องมีวิธีอันแยบคาย ทั้งในด้านให้วิชาการ และในด้านอบรมความประพฤติปฏิบัติทุกชั้นตอนโดยลำดับ จึงจะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีผลสมบูรณ์ กล่าวคือ สามารถให้การศึกษแก่ศิษย์ได้ครบทุกส่วน” [1] กรมวิชาการ (2540) ดังนั้นบทบาทของครูจึงต้องเป็นผู้ที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุก ๆ ด้าน พร้อมทั้งมีการทำงานเป็นทีมกับเพื่อนร่วมงาน ให้ความร่วมมือกับชุมชน มีภาวะผู้นำร่วมในสภาวะการเปลี่ยนแปลง การปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาของสถานศึกษาพร้อมรับ และปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานการณ์โลกปัจจุบัน เป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะในหมวด 4 ได้มุ่งไปที่การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอันเป็นกลไกสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศ อย่างไรก็ตาม การปฏิรูปจะประสบผลสำเร็จได้นั้นขึ้นอยู่กับ การปฏิรูประดับสถานศึกษาซึ่งเป็นฐานรากคุณภาพการศึกษาที่แท้จริง โดยมีปัจจัยสำคัญอยู่ที่ผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เนื่องจากครูเป็นตัวแทนแห่งการเปลี่ยนแปลง (agent of change) เป็นหมุดหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยพัฒนาผู้เรียนทั้งความรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งการพัฒนาผู้เรียนจะสำเร็จได้นั้นมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาครูผู้สอนก่อนเป็นลำดับแรก ในยุคปัจจุบัน

วงการวิชาการต่างๆ ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรหรือปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานของครู โดยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญ และได้รับการยอมรับว่ามีอิทธิพลมาก คือ “ภาวะผู้นำ” ทั้งภาวะผู้นำของผู้บริหาร หรือผู้บังคับบัญชา ในทุกระดับ และภาวะผู้นำของผู้ปฏิบัติงานทุกคนในองค์กรด้วย [2] รัตติกรณ์ จงวิศาล (2545) เช่นเดียวกับ [3] จีระหงส์ดารมภ์ (2546) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำนั้นจำเป็นในทุกๆ ระดับ ไม่ใช่เน้นเฉพาะหัวหน้าเท่านั้น ลูกน้องก็ต้องถูกสร้างให้มีภาวะผู้นำด้วยเช่นกัน ภาวะผู้นำจึงถือว่าเป็น

องค์ประกอบสำคัญที่ช่วยทำให้การเปลี่ยนแปลงสำเร็จ ไม่ใช่ ผู้นำ หรือผู้บริหารเท่านั้นที่ต้องมีภาวะผู้นำ แต่ต้องพัฒนาบุคลากรในองค์กร หรือครูทุกคนในโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำอีกด้วย นอกจากนี้ ยังมีแนวคิดที่ว่าเรื่องของวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ ซึ่งจะเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานของครูได้ การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำถือว่ามีความสำคัญต่อความอยู่รอดขององค์กรเป็นอย่างมาก เพราะวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ เป็นลักษณะร่วมที่แสดงให้เห็นถึงความเป็นเอกภาพ และลักษณะขององค์กรหนึ่งๆ ดังนั้น หากองค์กรใดเลือกใช้รูปแบบ หรือประเภทวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำเป็นอย่างไรก็จะมีผลต่อพฤติกรรม การประพฤติปฏิบัติของสมาชิกในองค์กรในรูปแบบนั้น และยิ่งส่งผลต่อกระบวนการในการแสดงออกถึงความคิด ความเชื่อที่จะมีต่อสภาพแวดล้อมขององค์กร การกำหนดโครงสร้างองค์กร การจัดอาคารสถานที่ และกระบวนการดำเนินการต่างๆ เป็นต้น

ปัจจุบันภาวะวิกฤติของคุณภาพการศึกษาไทยเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากรายงานสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2550 โดยใช้ดัชนีของ Institute for Management Development (IMD) พบว่า ไทย อยู่ในอันดับที่ 33 จากทั้งหมด 55 ประเทศ [4] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ระบุว่าประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของไทยยังไม่ค่อยดีนัก สัดส่วนการลงทุนด้านการศึกษาของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ และงบประมาณแผ่นดินมีค่อนข้างสูง แต่พบว่าคุณภาพการศึกษาของไทยยังไม่น่าพึงพอใจ ทั้งในระดับนานาชาติ และระดับประเทศ นอกจากนี้ จากสรุปรายงานการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ในโครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารโลก และกระทรวงศึกษาธิการภายใต้กองทุน ASEM ผลการศึกษาชี้ว่าการเพิ่มคุณภาพการศึกษาทำได้โดยการเพิ่มคุณภาพครู หากโรงเรียนใดมีครูที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ก็จะส่งผลในการพัฒนาผู้เรียนซึ่งเป็นอนาคตของชาติต่อไป แต่การศึกษาของไทยยังคงมีปัญหาในสมรรถนะด้านประสิทธิภาพ และคุณภาพการศึกษาค่อนข้างมากในปัจจุบัน รวมทั้งมีสถานการณ์ที่ท้อ

ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และส่งผลกระทบกับการศึกษาเข้ามาอีก ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพครู อาจารย์ และ บุคลากรทางการศึกษาให้ได้คุณภาพ และมาตรฐานนั้นต้องปรับระบบควบคุมคุณภาพ มาตรฐานการผลิต และ การพัฒนาให้ตอบสนองความต้องการของครูในระดับประเทศ และยังมีผลการประเมินจาก [5] สำนักงานรับรองมาตรฐาน และประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (2553) เป็นการประเมินใน 3 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน รวม 14 มาตรฐาน แบ่งระดับผลการประเมินเป็น ดี พอใช้ และปรับปรุง พบ ประเด็นเด่นที่น่าสนใจหลายประการที่ทำให้เห็นว่าคุณภาพสถานศึกษายังมีปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไขปรับปรุง กล่าวคือ ในด้านผู้เรียน ผลการประเมินพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ มีวิจารณญาณ ความคิดสร้างสรรค์ คิดไตร่ตรอง และวิสัยทัศน์ในระดับพอใช้สูงถึงร้อยละ 70.9 โดยมีผลประเมินในระดับดีเพียงร้อยละ 12.7 ในด้านครูผู้สอน ผลการประเมินพบว่า ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ และเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในระดับพอใช้สูงถึงร้อยละ 62.7 โดยมีผลประเมินในระดับดีเพียงร้อยละ 20.9 นอกจากนี้ ผลการประเมินยังพบว่า ครูมีคุณวุฒิ ความรู้ความสามารถตรงกับงานที่ได้รับมอบ และมีครูเพียงพอในระดับพอใช้สูงถึงร้อยละ 61.8 และมีข้อค้นพบที่สำคัญคือ ครูไม่ได้รับการพัฒนาให้รู้เป้าหมายของการจัดการศึกษา และเป้าหมายของหลักสูตรอย่างชัดเจน ขาดการพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การเรียนการสอนยังเป็นการสอนแบบบรรยาย ครูขาดความสามารถในการประเมินผลการเรียนการสอนตามสภาพจริง โดยไม่มีการประเมินเพื่อวินิจฉัยจุดเด่น จุดด้อย และประเมินผลเพื่อปรับปรุงการสอน จำนวนครูไม่เพียงพอทำให้ภาระงานครูมาก จะเห็นได้ว่าภาวะวิกฤติทางการศึกษาดังกล่าวได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมาเป็นระยะเวลาที่ยาวนาน จึงเป็นหน้าที่ที่หน่วยงานและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องร่วมมือกันเร่งแก้ไขปัญหา สถานศึกษาขึ้นพื้นฐานของรัฐทุกแห่ง ส่วนใหญ่กำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤติของคุณภาพการศึกษาด้วยเช่นกัน จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับเขตพื้นที่

การศึกษา และสถานศึกษาที่จะต้องแสวงหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เป็นอยู่ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาอิทธิพลของภาวะผู้นำร่วมและวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 โดยใช้หลักการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วม และวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ อันเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วยยกระดับคุณภาพครู สามารถใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนพัฒนาครูได้อย่างเหมาะสม ให้บุคลากรครูได้ร่วมกันเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและมาตรฐานตามเป้าประสงค์การจัดการศึกษาของชาติต่อไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย/Aims

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำร่วมในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2
2. เพื่อศึกษาระดับวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2
3. สร้างรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำร่วม วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ สิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู และผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2

### อุปกรณ์และวิธีดำเนินการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ ภาวะผู้นำร่วม (collective leadership) ศึกษาตามแนวคิดของ [6] Leithwood and Mascall (2008) และวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ (collaborative school culture) ศึกษาตามแนวคิดของ [7] Gruenert (2005)

ตัวแปรต้นกลาง คือ สิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู (antecedents of teacher performance) ศึกษาตามแนวคิดของ [8] Van den Berg et al. (1999)

ตัวแปรตาม คือ ผลการปฏิบัติงานของครู (teacher job performance) ศึกษาจาก [9] ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วย

มาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548 (2548)

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ข้าราชการครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในเขตตรวจราชการที่ 2 ซึ่งประกอบด้วย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชัยนาท ลพบุรี เขต 1 ลพบุรี เขต 2 อ่างทอง และ สิงห์บุรี จำนวน 7,707 คน [10] ข้อมูลสารสนเทศเขตตรวจราชการที่ 2 (2555)

การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (multi-stage sampling) ดังนี้

ขั้นแรกเลือกครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling)

ขั้นที่สองสุ่มโรงเรียนแต่ละเขตพื้นที่ตามสัดส่วน โดยพิจารณาจากตารางสำเร็จรูปที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างของ [11] Yamane (1978)

ขั้นที่สามสุ่มครูผู้สอนจาก 7,707 คน ตามสัดส่วนของโรงเรียนในแต่ละเขตพื้นที่ จากตารางสำเร็จรูปที่ใช้ในการเก็บตัวอย่างของ [11] Yamane (1978)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 จำนวน 1 ชุด แบ่งออกเป็น 5 ตอน หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยใช้การคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's alpha coefficient) ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.982

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย ใช้สถิติเชิงพรรณนาในการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันระหว่างตัวแปรทั้งหมด และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ส่วนการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป LISREL

### ผลการวิจัย

1. ระดับภาวะผู้นำร่วมของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในเขตตรวจราชการที่ 2 อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.29 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .552 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

ค่าน้ำหนักองค์ประกอบของภาวะผู้นำของคณะกรรมการสถานศึกษา มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับคณะกรรมการสถานศึกษาสูงสุดในการร่วมกันบริหารจัดการสถานศึกษา เปิดโอกาสให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผนการบริหาร การตัดสินใจ ดำเนินการในทุกขั้นตอนร่วมกับผู้บริหาร

2. ระดับวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในเขตตรวจราชการที่ 2 อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านความเป็นผู้นำความร่วมมือในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.41 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ .506 จากการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันค่าน้ำหนักองค์ประกอบของความร่วมมือของครู มีค่าน้ำหนักเท่ากับ .87 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่าตามความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 เห็นว่าการทำงานร่วมกันของครูที่จะเกิดประสิทธิภาพในการทำงานนั้นครูจำเป็นต้องมีความเป็นผู้นำความร่วมมือ และความร่วมมือของครูทำให้สถานศึกษาสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

### 3. ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

3.1 จากสมมติฐานที่ว่า ภาวะผู้นำร่วมมีอิทธิพลทางตรงต่อสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว คือ ภาวะผู้นำร่วมส่งผลทางตรงต่อสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู เท่ากับ .25

3.2 จากสมมติฐานที่ว่า วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำมีอิทธิพลทางตรงต่อสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว คือ วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำส่งผลทางตรงต่อสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู เท่ากับ .45

3.3 จากสมมติฐานที่ว่า สิ่งทีมาก่อนผลการปฏิบัติงานของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว คือ สิ่งทีมาก่อนผลการปฏิบัติงานของครูส่งผลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของครู เท่ากับ .91

3.4 จากสมมติฐานที่ว่าภาวะผู้นำร่วมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของครูโดยผ่านสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า ภาวะผู้นำร่วมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของครูโดยผ่านสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู (ค่าเท่ากับ .23) ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวยืนยันสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่าหากต้องการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สถานศึกษาควรส่งเสริมภาวะผู้นำร่วม โดยการส่งเสริมความสามารถของครู พร้อมทั้งให้แรงจูงใจในการทำงาน ในแต่ละสถานการณ์ในการทำงานของครู เพื่อเป็นการส่งเสริมการทำงานร่วมกันของครู จะช่วยสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี

3.5 จากสมมติฐานที่ว่าวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของครูโดยผ่านสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า สนับสนุนสมมติฐานดังกล่าว จากการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง พบว่า วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของครูโดยผ่านสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู เท่ากับ .41 ผลการวิเคราะห์ดังกล่าวยืนยันสมมติฐานข้อนี้ แสดงให้เห็นว่าค่านิยม ความเชื่อ แนวปฏิบัติ กฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ของโรงเรียนมีเป็นจำนวนมาก เพื่อเป็นกรอบให้กับครูในโรงเรียนปฏิบัติตาม จึงทำให้ครูต้องมีสิ่งกระตุ้นความสามารถในการแสดงพฤติกรรมทุกอย่างของครูที่เกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงาน

### สรุปและอภิปรายผล

อิทธิพลของภาวะผู้นำร่วม และวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของครูใน

สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 จากการทดสอบสมมติฐานแล้ว พบว่าการวิเคราะห์เส้นทางความสัมพันธ์ของตัวแปรด้วยสมการโครงสร้างโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ผลปรากฏว่า 1) ภาวะผู้นำร่วมมีอิทธิพลทางตรงต่อสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 2 (ค่าเท่ากับ .25) 2) วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำมีอิทธิพลทางตรงต่อสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 (ค่าเท่ากับ .45) 3) สิ่งทีมาก่อนผลการปฏิบัติงานของครูมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 (ค่าเท่ากับ .91) 4) ภาวะผู้นำร่วมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของครูโดยผ่านสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู (ค่าเท่ากับ .23) 5) วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำมีอิทธิพลทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของครูโดยผ่านสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู (ค่าเท่ากับ .41) ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับนักวิชาการ และผู้รู้หลายท่านที่ได้เคยศึกษา เรื่องภาวะผู้นำร่วม วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ สิ่งทีมาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู และผลการปฏิบัติงานของครูไว้แล้ว

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำร่วมในครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับ [12] Boardman (2001) ได้ศึกษากระบวนการภาวะผู้นำร่วมของครูในโรงเรียนแทสมาเนีย พบว่า ผู้นำมีผลต่อกระบวนการภาวะผู้นำร่วมมากกว่าครูอย่างมีนัยสำคัญ [13] Chrisman (2005) ได้ศึกษาเกี่ยวกับความสามารถทางภาวะผู้นำของครู (leadership capacity) ที่ส่งผลให้โรงเรียนดำรงความสำเร็จไว้ได้ โดยเปรียบเทียบโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จกับโรงเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จ จากเกณฑ์ 3 ประการ คือ 1) จากการวิเคราะห์คะแนนสอบ และลักษณะของโรงเรียน 2) จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของครู 4 คน และ อาจารย์ใหญ่แต่ละโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 8 โรงเรียน โดยเลือกมา 4 โรงเรียนจากแต่ละกลุ่ม 3) จากแบบสอบถามความคิดเห็นครูใหญ่ของ 356 โรงเรียน ที่มีพัฒนาการอย่างน้อย 1 ปี ในระยะเวลา 2 ปี ที่อยู่ในโครงการปฏิรูป จากการ

วิเคราะห์ลักษณะของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง พบว่าโรงเรียนประสบความสำเร็จมีระดับการย้ายเข้าออกของนักเรียนสูงกว่า และเปอร์เซ็นต์ของครูที่ได้รับการรับรองต่ำกว่า เมื่อเทียบกับโรงเรียนที่มาประสบความสำเร็จ นอกจากนี้ ยังพบว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาระดับคะแนนสอบของนักเรียนมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็ก โดยผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นของนักเรียนเป็นผลมาจากการดำเนินการที่ดีของโรงเรียน ความสามารถทางภาวะผู้นำของครูที่มีคุณภาพ และควมมีประสิทธิผลของโครงการต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานอื่น ๆ

สำหรับวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำมีอิทธิพลทางตรงต่อผลการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตตรวจราชการที่ 2 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำที่ส่งผลโดยตรงต่อผลการปฏิบัติงานของครู พบว่าข้าราชการครูที่เป็นตัวอย่างมีการปฏิบัติตามโมเดลรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำร่วม วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ และสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐในเขตตรวจราชการที่ 2 ในภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาวะผู้นำร่วม วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ และสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครูที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของครู

จากการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำในครั้งนี้ มีความสอดคล้องกับ [14] Thacker and McInerney (1992) ทำการวิจัยเรื่อง วัฒนธรรมโรงเรียนมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน โดยกำหนดองค์ประกอบ 5 ด้านที่เป็น วัฒนธรรมโรงเรียน ได้แก่ การระบุพันธกิจใหม่ (new mission statement) การกำหนดเป้าหมายที่ยึดผลลัพธ์จากตัวนักเรียน (goal based on outcomes for students) การมีหลักสูตรที่สอดคล้องกับเป้าหมาย (curriculum alignment corresponding with those goals) การพัฒนาอาจารย์ (staff development) และการจัดระดับการตัดสินใจ (building level decision making) พบว่า

โรงเรียนที่มีวัฒนธรรมโรงเรียนดังกล่าว สามารถลดจำนวนนักเรียนตกซ้ำชั้นลงได้ถึง 10 เปอร์เซ็นต์ ผลวิจัยนี้ยังพบว่า สอดคล้องกับผลงานวิจัยอื่น ๆ ที่ระบุว่า โรงเรียนที่มีวัฒนธรรมโรงเรียนด้านมีพันธกิจชัดเจน มีวิสัยทัศน์ร่วม และมีเป้าหมายโรงเรียนแน่นอน สามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนได้สูงขึ้น ยังสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของ [15] Patterson (1999) วิจัยเรื่อง วัฒนธรรมองค์กรกับการผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย The University of Southern Mississippi โดยใช้กรอบการศึกษาวัฒนธรรมของ Cooke and Lafferty คือวัฒนธรรมแบบสร้างสรรค์ วัฒนธรรมแบบตั้งรับ-เฉื่อยชา และวัฒนธรรมแบบตั้งรับ-ก้าวร้าว พบว่า ผลการปฏิบัติงานของอาจารย์ในมหาวิทยาลัย ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรม แบบสร้างสรรค์อย่างมาก โดยวัฒนธรรมเฉพาะบางประเภทจะทำให้เกิดผลงานเฉพาะขึ้นมา ซึ่งสนับสนุนงานวิจัยอื่น ๆ ว่า วัฒนธรรมส่งผลต่อการปฏิบัติงานของสมาชิกองค์กร

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผลการปฏิบัติงานของครู เป็นพฤติกรรมของครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา ซึ่งเกิดจากความสามารถของตนเองในการปฏิบัติงาน ได้รับอิทธิพลมาจากภาวะผู้นำร่วม วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ และสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู จึงทำให้ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำร่วม วัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำ และสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานของครู ส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผลการปฏิบัติงานของครู แสดงว่าภาวะผู้นำร่วม เป็นปัจจัยที่สำคัญของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับสถานศึกษา ส่วนวัฒนธรรมโรงเรียนแบบร่วมคิดร่วมทำเป็นแนวทางประเพณีปฏิบัติที่ร่วมกันคิดร่วมกันทำจนทำให้เกิดค่านิยม ความเชื่อของบุคคลในโรงเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษา ส่วนสิ่งที่มาก่อนผลการปฏิบัติงานเป็นสิ่งกระตุ้นความสามารถในการแสดงพฤติกรรมทุกอย่างของครูที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

### เอกสารอ้างอิง

- [1] กระทรวงศึกษาธิการ. กรมวิชาการ. (2540). **ประทีปแห่งการศึกษา: พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสด้านการศึกษา**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- [2] รัตติกกรณ์ จงวิศาล. (2545). ปัจจัยด้านเขาว์อารมณ์ บุคลิกภาพ และภาวะผู้นำที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานของผู้ได้บังคับบัญชา และผลการปฏิบัติงานของหัวหน้างานระดับกลางในองค์การธุรกิจ. **วารสารรัฐประศาสนศาสตร์**. 3(4): 77-111.
- [3] จีระ หงส์ลดาธรรม. (2546). **สู่ศตวรรษใหม่. แนวหน้า**. (18 มิถุนายน 2546) (Online) [http://www.pdamobiz.com/forum/forum\\_posts.asp?TID=6239&PN=1.15](http://www.pdamobiz.com/forum/forum_posts.asp?TID=6239&PN=1.15) ธันวาคม 2550.
- [4] สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **รายงานสมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา.
- [5] สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2553). (Online), accessed 14 April 2010. Available from [http://www.onesqa.or.th/th/e/duassess/standard\\_managerreport.php?SystemMenuID=1&SystemModuleKey=99](http://www.onesqa.or.th/th/e/duassess/standard_managerreport.php?SystemMenuID=1&SystemModuleKey=99).
- [6] Leithwood, K. and B. Mascall. (2008). Collective Leadership Effects on Student Achievement. **Educational Administration Quarterly**. 44(4): 529 - 561.
- [7] Gruenert, S. (2005). Correlations of collaborative school cultures with student achievement. **NASSP Bulletin**. 89 (645): 43-55.
- [8] Van den Berg, R., Vandenberghe, R.;& Siegers, P. (1999). Management of innovations from A cultural-individual perspective. **School Effectiveness and School Improvement**. 10(3): 321-351.

- [9] ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2548. (2548). **ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 122, ตอนพิเศษ 76 ง.** (5 กันยายน 2548): 40-44.
- [10] สำนักบริหารยุทธศาสตร์และบูรณาการการศึกษาที่ 3. กลุ่มติดตามและประเมินผล. (2555). **ข้อมูลสารสนเทศเพื่อการตรวจราชการ เขตตรวจราชการที่ 2. เอกสารลำดับที่ 21/ 2555.**
- [11] Yamane, T. (1978). **Statistics: An Introductory Analysis.** Singapore: Tines Printers Snd. Bhd.
- [12] Boardman, M. (2001). The value of shared leadership: Tasmanian Teachers' and Leadership' Differing Views. **International Studies in Educational Administration.** 29(3): 2.
- [13] Chrisman. (2005). **Leading in a Culture of Change Short Course.** [N.P.].
- [14] Thacker, Jerry L.; & William D. McInerney. (1992). **Changing Academic Culture To Improve Student Achievement in the Elementary Schools.** ERS SPECTRUM 10: 18-23. EJ 454 390.
- [15] Patterson, Suzannah A. (1999). **Organizational culture and Performance in Academia.** (Online) DAI-A/07: 2739. <http://www.lib.umi.com/dissertations/fullcit/9840839>.